

Lone Fatums prædiken sidste søndag efter helligtrekonger

Taler

Lone Fatum
Universitetslektor og præst

Dato

29. januar 2012

Sted

Vor Frue Kirke, Københavns
Domkirke

Omstændigheder**Prædikentekster**

Paulus' Brev til Kolossenserne kapitel 1, vers 25d-28
Johannesevangeliet kapitel 12, vers 23-33

Salmer

Op, alle folk på denne jord
Det hellige kors, vor Herre selv bar
Gud Herren så til jorden ned
Jesus Krist, du gav mig livet
O Gud, du ved og kender

1 Herlighed er kodeordet i denne søndags tekster. Kristus er i os herlighedens håb, hedder det i det pseudopaulinske Kolosserbrev i det lille afsnit, som jeg læste før fra alteret, og i dette håb vil ethvert menneske kunne nå frem til den fuldkommenhed i Kristus, som er evighedslivets bestemmelse.

5

I prædikenteksten fra Johannesevangeliet drejer det sig også om både herlighed og evigt liv, for den time, som nu er kommet, og som Jesus forbereder sine disciple på, er herliggørelsens time.

10 Nu er herlighed for os vel ikke først og fremmest et religiøst begreb. Hvis vi overhovedet bruger ordet i dag, så har det snarere social betydning og forbindes med noget imponerende, flot og pragtfuldt. Det var dog herligt, siger vi – og udtrykker begejstring over, at noget er gået godt, at vi fx har været heldige. Men herlighed – det lyder lidt gammeldags. Måske bruger vi det endda lidt ironisk,
15 som en litterær kliche? Fordi det signalerer overklasse? Rigdom i gyldne sale fulde af festlig overdådighed, rigeligt med champagne og kandelabre og store kjoler i valsetakt?

20 Da Jeppe vågner i baronens seng, ser han sig omgivet af netop en sådan herlighed, og han forstår ingenting. Han ved hverken hvor, han er, eller hvem, han er. Først da han genkender smerten fra sin syge tand, forstår han, at han stadigvæk må være den samme gamle Jeppe, det sølle skrog, drukkenbolten, som

klynker blot ved tanken om den krabask, som hans kone Nille svinger så energisk.

25

Og dog befinder han sig nu midt i en herlighed så overdådig, at der må være sket en forvandling med ham. Han er åbenbart kommet til ære; hvordan det så end er gået til, så er han blevet en rig og mægtig mand.

30 Så snart han forstår, at han har magt, begynder han at bruge den. Han giver ordrer, han herser og regerer, han lader sig betjene, han misbruger, straffer, udnytter og undertrykker. Og han nyder det, så længe det varer.

35 På denne måde illustrerer Holbergs Jeppe et ideal om herlighed, som forbinder magt med identitet som indbegrebet af menneskelig dårskab. Og hvis Jeppe i sin herlighed er én menneskelig prototype, så er den Jesus, som vi møder i Johannesevangeliet, ikke bare en anden, men den absolut modsatte prototype.

40 På sin vis drejer det sig jo nemlig også i Johannes-teksten om at illustrere en herlighed, som forbinder magt med identitet – nu blot som indbegrebet af det, som Paulus et sted kalder guddommelig dårskab. Fordi det er et ideal om herlighed, som i enhver tænkelig forstand siger alle menneskelige forestillinger om herlighed imod.

45 Det drejer sig om en herlighed, som er himmelsk og ikke jordisk, evig og ikke begrænset af hverken tid eller rum, rig og overdådig, men ikke bundet til hverken status, ejendom eller penge.

50 Det kan virke provokerende og netop som dårskab at tale om herlighed på denne måde midt i en økonomisk krisetid, hvor den kapitalistiske grådighed raser, og arbejdsløsheden vokser, hvor de få rige bliver endnu rigere, mens flere bliver fattigere og flere bliver hjemløse.

55 Og det skal netop være provokerende, helst endda stærkt provokerende og direkte alarmerende, for sådan må enhver tale om guddommelig herlighed nødvendigvis være, hvis den på én gang skal kunne rumme menneskelige erfaringer og samtidig være kvalitativt anderledes end den menneskelige virkelighed. I hele sin betydning er den johannæiske forestilling om guddommelig herlighed paradoksal, fordi herliggørelsen er uløseligt knyttet til
60 Jesu død på korset. Det er den evangeliske dårskab, der forbinder magt med

identitet, ser Guds magt åbenbaret i, hvad der for os er menneskelig afmagt, lidelse og død, men samtidig påstår om den guddommelige herlighed, at dens kendetegn netop ikke er korset, men opstandelsen.

65

Med god grund er denne fortolkning blevet kaldt for et kors for tanken. Den rummer en teologisk og kristologisk påståelighed, som bevæger sig længere ud og dybere ned og højere op, end vi med alle vore rationelle betragtninger og logiske beregninger kan følge med. Og godt det samme.

70

For det er og bliver en forestilling om guddommelig herlighed, der må være paradoksal for på menneskelivets genkendelige vilkår at kunne forbinde Guds magt med dødelig, menneskelig identitet. Netop denne påståelighed om korsets paradoksale herlighed gør det muligt både at modsige vore menneskelige begreber om storhed og magt og at overbyde de materielle herlighedsværdier, som vi til hverdag sætter pris på og regner for vigtige, måske ligefrem livsvigtige.

75

Er Holbergs Jeppe en parodi, er Guds Søn på korset et paradoks. Men skal den paradoksale betydning af korset fastholdes ubeskåret som en modsigelse af menneskeligt magtstræb og som et opgør med materielle værdier, så skal den korsfæstede ligeså ubeskåret fastholdes med sin guddommeligheds magtfulde identitet til forskel fra magtesløse Jeppe.

80

Som Johannes-forfatteren skildrer Jesus, er han Menneskesønnen, der er rede til at dø, netop ikke som et magtesløst eller afmægtigt menneske, men som den magtbevidste Guds Søn, der har en opgave at udføre, og som midlertidigt giver afkald på at demonstrere sin guddommelige magt, for at opgaven kan løses. Denne korsfæstede figur, der giver afkald på at bruge magt, er den absolutte modsætning til den sølle dåre Jeppe, som prompte misbruger den magt, som han for en stund bilder sig ind, at han råder over.

85

90

Det er et karakteristisk særpræg ved den johannæiske Jesus, at han hele evangeliet igennem, ligesom i dagens prædikentekst, taler åbent om hvem, han er, hvor, han kommer fra, og ikke mindst detaljeret forklarer, hvorfor Gud, hans far i himlen, har sendt sin søn til jorden i menneskelig skikkelse for at fuldbyrde herliggørelsen af den fælles guddommelige identitet.

95

At den johannæiske Jesus er Kristus, Guds Søn, er altså slet ikke den hemmelighed, som skal holdes skjult til efter opstandelsen, sådan som det

forholder sig ifølge de tre andre evangelier. Tværtimod. Og det indebærer, at døden på korset i Johannesevangeliet absolut ikke skal forstås som en død i afmagt eller magtesløshed, men som et magtbevidst vidnesbyrd om afkald på magt.

105

Fordi det er Guds bestemmelse, at hans søn skal dø på korset for at udfri dødelige mennesker fra dødens verden, kommer denne søn til verden som mennesket Jesus, og som Menneskesønnen bliver han korsfæstet. Men ingen steder skildrer Johannes-forfatteren Jesus uden guddommelig magt.

110

Han har endda udeladt scenen i Gethsemane Have, som vi kender fra de andre evangelier, hvor Jesus i dødsangst tre gange beder Gud om at lade ham slippe for det, der forestår, for så lydigt at underkaste sig sin fars vilje og påtage sig sin død. I stedet for denne scene lader prædikenteksten nærmest i en parentes Jesus afsløre, at hans sjæl er i oprør, hvorefter han straks selv latterliggør tanken om, at han skulle ønske sig fritaget for at gennemføre sin opgave.

115

Den johannæiske Jesus kender sin pligt og sin time, og derfor beder han: Fader, herliggør dit navn. Og Guds stemme bekræfter fra himmelen, at det er sket og vil nu definitivt ske igen.

120

Det er en Jesus-skildring, som ikke ønsker, at vi skal se Jesus som en lidende stakkel, et svagt, fornedret og afmægtigt menneske, som man må ynkes over. Den forvredne Smertensmand, som appellerer til inderlig medynk, hører en senere kirketradition til. Anderledes paradoksalt kan den johannæiske Jesus på korset derfor anskueliggøre den absolutte modsætning mellem den menneskelige dårskab, som sølle Jeppe repræsenterer, og den evangeliets dårskab, som kendetegnes af korset, fordi Jesus som Guds Søn netop på korset bliver ét med Gud selv i en fordoblet herliggørelse af guddommelig magt.

130

Når den korsfæstede på denne måde identificeres med Gud selv, identificeres det døde menneske med den levende Guds Søn, og Jesus som den korsfæstede Menneskesøn med den opstandne Kristus. Og ved hjælp af hele denne spekulative mosaik af gensidige identifikationer kan Johannes-forfatteren indskrive den paradoksale herliggørelse i selve korsfæstelsen. Således bliver døden til livsbekræftelse, ikke alene for Jesus som den opstandne Kristus, men for alle de disciple, som opfordres til at følge ham bogstaveligt taget, allerede nu, ud af verden og ind i den himmelske virkelighed.

135

Disciplene skal forstå, at den forestående herliggørelse betyder dom over denne verden og det endelige opgør med Djævelen, denne verdens onde fyrste, mens disciplene derimod loves frelse fra verden og evigt liv.

145 Helt i overensstemmelse med Johannes-forfatterens radikale dualisme kræves det endog af disciplene, at de skal hade det liv, som leves i denne verden; det er betingelsen for, at de for alvor kan elske det evighedsliv, som allerede er begyndt. Som Guds Søn har ofret sit menneskeliv, og efter sin død skal ophøjes til himmelen, må hans disciple også ofre deres menneskeliv, for at de som sande
150 efterfølgere kan blive ved med at dele evighedslivet med ham og følge med ham helt op og ind i himmelen.

Som sagt, Holbergs Jeppe er en parodi, Guds Søn på korset er et paradoks. Vi må genkende os selv i den ene for helt at forstå og tilegne os betydningen af den
155 anden.

Det, som vi præsenteres for af Johannes-forfatteren som korsets dårskab, er døden som både livsbetingelse og livsbekræftelse, og i den forstand er det et opgør med alle vore egne forestillinger om magt og herlighed. Guds Søn dør på
160 korset for at lære os at leve et liv med korset som guddommelighedens paradoksale værdimåler. Det understreges med billedet af hvedekornet, som må i jorden og dø for at kunne vokse op og blive til en høst af moden hvede.

Korsets magt er den himmelske herlighed, som udfolder sig som sin egen
165 modsigelse; korsets guddommelige betydning kendes på den magt, som tjener i stedet for at herske og giver afkald på sit eget af hensyn til andre, som opbygger og vedligeholder medmenneskelighed i stedet for at nedbryde og splitte ad i mistillid og indbyrdes ufordragelighed.

170 Den johannæiske forfatter laver om på scenen i Gethsemane Have for at understrege Jesu guddommelighed; endnu mere radikalt laver han om på fortællingen om Jesu sidste måltid med disciplene for at understrege, hvad korset betyder som guddommelig værdimåler. I de tre andre evangelier foregår nadverens indstiftelse under det sidste måltid. I Johannesevangeliet derimod
175 ifører Jesus sig et forklæde og giver sig til at vaske disciplenes fødder. For sådan går det til, når korset bestemmer: Magt bliver til næstekærlig tjeneste og medmenneskelig delagtighed, og herligheden kendes på sin tjenstvillige

ydmøghed.

180

Det er dette tjenestens, medmenneskelighedens og ydmøghedens liv, disciplene opfordres til at elske, for deri består evighedslivet i sin himmelske betydning. Den discipel, der i døden på korset har øje for livsbekræftelsen, kan også i sin egen tilværelse forstå døden som livsbetingelse. For den discipel kan for alvor gennemskue, hvad det indebærer, at se Jesus på korset som Guds Søn og kan identificere ham med Gud i himmelen.

185

Således fastholdes forskellen mellem liv og død som en modsætning mellem den jordiske verden og den himmelske. Men med den pointe, at i efterfølgelsen af Jesus som Kristus, Guds Søn, leves tilværelsen i evig samhørighed med Gud. I den forstand er Kristus herlighedens håb, som det hedder i teksten fra Kolosserbrevet; og i det håb, påstår Johannes-forfatteren, vil ethvert menneske kunne nå frem til den fuldkommenhed i Kristus, som er evighedslivets bestemmelse.

195

Amen.

Kilde

Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler

200

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Anden tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet, Sidste søndag efter helligtrekonger

205

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/lone-fatums-praediken-sidste-sondag-efter-helligtrekonger>

210

215